

"La bretxa educativa és la decisiva en la societat de la informació"

Entrevista a Manuel Castells

Professor de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC). Catedràtic de Sociologia i de Planificació urbana i regional a l'Universitat de Califòrnia (Berkeley., EUA).

Per: Araceli Caballero García

En quina mesura les Tecnologies de la Informació i la Comunicació (TIC) constitueixen un factor d'exclusió o aprofundiment de la bretxa entre rics i pobres?

Poden ser-ho en la mesura que aquesta empíricament demostrat que la ciència, la tecnologia i la infraestructura tecnològica estan directament relacionats amb la productivitat i la competitivitat en tots els sectors. I, en situar-nos en una economia global interdependent, les economies sense base tecnològica simplement no poden funcionar amb la resta i es converteixen en economies assistides. És com voler industrialitzar sense electricitat.

El gènere constitueix un factor d'exclusió en molts terrenys. També en el de les TIC?

Jo no diria d'exclusió, sinó de discriminació. Encara que no tanca totalment possibilitats, les fa més difícils. Però no en les TIC. A partir d'un cert nivell de difusió d'Internet, hi ha tantes usuàries com a usuaris. En Estats Units i a Escandinàvia ja hi ha més dones que homes en Internet. A Espanya la presència és encara una mica menor, però és una qüestió de poc temps. I entre els menors de 25 anys, hi ha més dones que homes que usen Internet. A més, ho aprofiten per a usos més pràctics i menys lúdics. Ara bé, el fet que les dones estiguin en Internet no elimina els problemes de desigualtat general que continuen tenint.

Les persones d'una determinada edat, que no han crescut amb aquests llenguatges, s'exclouen a sí mateixos amb molta freqüència. Pot parlar-se d'una "bretxa digital" entre generacions?

Sí, en realitat és la principal bretxa digital als països avançats com Espanya. I s'afegeix a les altres bretxes als països en desenvolupament. Però això també és una qüestió de temps, s'acabarà per llei de vida. El problema és que la gent de la meua edat, a Espanya, tenim una llarga esperança de vida i podem sentir-nos marginats en els últims anys. Jo faria com a Finlàndia, on els nens porten a les escoles als seus avis per a ensenyar-los a usar Internet i estar en contacte per correu electrònic amb ells.

Quines són les conseqüències socioculturals d'aquestes exclusions? Estem generant nous analfabetismes?

Estem ampliant els efectes de la bretxa educativa, que és la decisiva en una economia del coneixement i una societat de la informació.

Quines són les condicions de l'accés universal a les TIC?

Infraestructura adequada de telecomunicacions de banda ampla, cada vegada més incloent comunicacions sense fil. Extensió universal de l'accés a Internet des de la llar, l'escola i el treball, amb polítiques públiques reguladores que corregeixen les desigualtats socials.

Accés a l'abast de les butxaques, en general amb tarifa plana. I reforçar l'educació, perquè com més informació hi ha (en Internet) més falta fa saber què cercar, on cercar i què fer amb el que es troba.

Llegint textos seus, se m'acut sovint que Internet és una metàfora del nostre món, que estar fora de la xarxa significa exclusió. És correcta aquesta impressió?

Internet no és una metàfora, sinó una xarxa telecomunicada de xarxes d'ordinadors que constitueixen el sistema nerviós del nostre món. Estar fora d'aquesta xarxa és estar fora del que passa en el món en totes les seves dimensions. Però hi ha gent que pot ser feliç així. I gent enredada a fons que pot ser molt infeliç. En general, no obstant, els connectats poden triar desconnectar-se i els desconnectats, no.

"Les barricades de la llibertat es construiran tecnològicament" és una afirmació seva. Significa que, abundant en la pregunta anterior, als qui no tenen accés a les noves tecnologies també els està vedat el gaudir de la llibertat?

No. Significa que Internet i la comunicació mòbil, junts, constitueixen el primer sistema de comunicació general lliure i poc controlat que ofereix extraordinàries possibilitats d'autonomia respecte al poder polític, econòmic i mediàtic. I aquests poders estan molt nerviosos amb el tema i intenten estendre el seu control a Internet. D'aquí la necessitat seguir a les barricades de llibertat de comunicació que ha començat a sorgir en tot el món.

"Cap tecnologia assegura la llibertat" –són paraules seves -, però l'estructura horitzontal, cooperativa, democràtica d'Internet; fins i tot la seva història, no la fa molt adequada per a articular un món més participatiu i igualitari?

Per descomptat. Internet no assegura la llibertat, però la facilita extraordinàriament.

Una altra frase: "A les tecnologies de control i vigilància es contraposen tecnologies de llibertat"- En quin estat es troba aquesta pugna?

Per ara hi ha més llibertat que vigilància, però la tendència va en sentit contrari amb el pretext del terrorisme. Als governs mai els va agradar Internet, encara que ho necessiten, perquè el poder sempre ha estat basat en el control de la comunicació.